

BUDDIANNAU NET BIOAMRYWIAETH : DEILIAID TAI

Ar gyfer pwy mae'r nodyn cyfarwyddyd hwn?

Mae'r nodyn cyfarwyddyd hwn yn bennaf ar gyfer ymgeiswyr cynllunio sydd â cheisiadau yn ardal gynllunio Cngor Sir Fynwy sy'n perthyn i'r categori Deiliad Tai a all gynnwys cynigion megis addasiadau.

Paham fod arnom angen y nodyn cyfarwyddyd hwn?

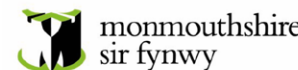
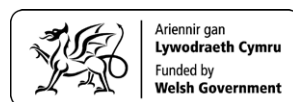
Mae adroddiad Sefyllfa Byd Natur 2023¹, yn dweud bod y DU bellach yn un o'r gwledydd sydd wedi disbyddu fwyaf o ran byd natur ar y Ddaear. Mae'r canfyddiadau diweddaraf yn dangos bod un o bob chwe rhywogaeth yng Nghymru mewn perygl o ddiflannu. Mae'r rhain yn cynnwys rhywogaethau eiconig fel gwiwerod coch a llygod y dŵr, a oedd unwaith yn gyffredin yng Nghymru ac sydd bellach wedi'u cyfyngu i ychydig o safleoedd yn unig.

Mae adnoddau naturiol Cymru dan bwysau ac yn wynebu heriau megis llygredd, newid yn yr hinsawdd a difrod i'r ecosystemau sy'n darparu'r pethau sydd eu hangen arnom, fel bwyd, dŵr ffres ac aer glân. Mae'r effeithiau hyn ar ein hadnoddau naturiol yn ganlyniad i'r dewisiadau a wnawn bob dydd. Maent yn peri risg i wydnwch ein hecosystemau, a fydd yn effeithio ar lesiant pobl nawr ac yn y dyfodol².

Y Polisi a Deddfwriaeth

Mae Polisi Cynllunio Cymru yn datgan bod yn rhaid i awdurdodau cynllunio gynnal a gwella bioamrywiaeth drwy'r broses gynllunio fel rhan o gydymffurfio â Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016. Rhaid darparu gwelliannau bioamrywiaeth sy'n gymesur â graddfa a natur y datblygiad er mwyn sicrhau bod Buddiant Net Bioamrywiaeth yn cael ei ddarparu. Byddai pwysau sylweddol yn cael ei roi i absenoldeb gwelliannau a allai arwain at wrthod cais cynllunio.

I gael rhagor o wybodaeth am bolisi a deddfwriaeth² gweler gwefan Partneriaeth Bioamrywiaeth Cymru.

Felly beth allaf i wneud i ddarparu Buddiant Net Bioamrywiaeth?

Mae creu a gwella cynefinoedd lled-naturiol fel y disgrifr yn y tabl ar y dudalen nesaf yn gwella cysylltedd ar gyfer amrywiaeth o rywogaethau megis ystumod, adar, draenogod, amffibiaid, ymlusgiaid, ac infertebratau a gall arwain at fuddiant net bioamrywiaeth. Gellir hefyd ystyried darparu cynefinoedd artiffisial lle bo'n briodol, gallech ystyried darparu blychau i'w defnyddio gan ystumod, adar, draenogod (gan gynnwys darparu bylchau draenogod) neu beillwyr fel gwenyn a phryfed eraill.

Lle nad yw'r cynigion datblygu yn cynnig lleoliadau priodol i'w hystyried yn ddarpariaeth nythu neu glwydo integredig, yna gellid ystyried blychau wedi'u gosod ar goed neu walliau. Rydym yn cynghori defnyddio blychau nythu/clwydo o fath 'woodcrete', gan fod y rhain wedi'u gwneud o ddeunyddiau hirhoedlog, gwydn ac yn fwy tebygol o bara trwy gydol oes yr adeilad o gymharu â blychau pren.

Os ydych chi'n ystyried yr opsiwn hwn, yna mae'n bwysig gosod blychau mewn ardaloedd a safleoedd priodol a'u lleoli nhw fel y gallant apelio orau i'r rhywogaeth honno.

Ystyried bioamrywiaeth yn eich dyluniad

Lle mae tebygolrwydd rhesymol y bydd eich cynnig cynllunio yn cael effaith andwyol ar bioamrywiaeth bwysig, bydd yr awdurdod cynllunio angen gwyrbodaeth am y rhywogaeth/cynefinoedd ac i ba raddau y gallent gael eu heffeithio gan y datblygiad arfaethedig cyn rhoi caniatâd cynllunio. Bydd y math o asesiad sydd ei angen yn amrywio.

Hyd yn oed os yw eich cynnig cynllunio yn annhebygol o gael effaith andwyol ar foamrywiaeth bresennol, fel awdurdod lleol mae gennym ddyletswydd o hyd i fod yn rhagweithiol wrth hyrwyddo gwelliannau i foamrywiaeth. Un o'r ffyrdd y gallwn wella cysylltedd ecolegol a sicrhau enillion bioamrywiaeth net yw sicrhau bod pob cais cynllunio gan ddeiliaid tai yn cynnwys ystyriaeth i wella bioamrywiaeth.

Datganiad Seilwaith Gwyrdd

Mae Polisi Cynllunio Cymru yn nodi y dylid cyflwyno Datganiadau Seilwaith Gwyrdd gyda phob cais cynllunio. Dylai'r Datganiad SG fod yn gymesur â graddfa'r cynnig.

Am fwy o wybodaeth am sut mae'r awdurdod cynllunio lleol yn ymdrin â'r polisi hwn, gofynnwch am arweiniad gan eich swyddog cynllunio. Bydd gwelliannau i foamrywiaeth yn cyfrannu at fynd i'r afael â'r gofyniad SG.

¹ State of Nature https://stateofnature.org.uk/wp-content/uploads/2023/09/TP25999-State-of-Nature-main-report_2023_FULL-DOC-v12.pdf

² Gwyrbodaeth am ddeddfwriaeth a chanllawiau <https://www.biodiversitywales.org.uk/Deddfwriaeth-a-Chymorth>

BUDDIANNAU NET BIOAMRYWIAETH : DEILIAID TAI

Blychau ystlumod

Gall Blychau Ystlumod ddarparu cyfleoedd clwydo i ystlumod lle mae mynediad i glwydi coed ac adeiladau addas yn gyfyngedig.

Lleoli blychau:

- Lle ryddm yn gwybod bod ystlumod yn bwydo ac yn gwibio (yn agos i gloddiau a llinellau coed);
- Yn ddefnyddiol o 4m uwchben y ddaear (lle mae gosod y blwch yn ddiogel yn bosibl);
- I ffwrdd o ffynonellau golau artiffisial (i'w hamddiffyn rhag creaduriaid ysglyfaethus); a
- Yn gysgodol rhag gwyntoedd cryf ac yn agored i'r haul am ran o'r dydd (de, de-ddwyrain neu dde-orllewin fel arfer).
- Ystyriwch flychau sydd ar agor ar y gwaelod i osgoi'r angen i lanhau.

Mae angen amser ar ystlumod i ddod o hyd i gartrefi newydd a'u harchwilio, a gall gymryd sawl mis neu hyd yn oed flynyddoedd cyn i'r blychau gael preswylwyr – byddwch yn amyneddgar! Unwaith y bydd ystlumod yn dod o hyd i le y maent am fyw ynddo gallant ddychwelyd dro ar ôl tro.

A fydddech gystal â nodi gan fod ystlumod yn agored i aflonyddwch ac wedi'u hamddiffyn yn llawn o dan gyfraith y DU, dim ond gweithiwr ystlumod trwyddedig ddylai agor blychau.

Dolen ddefnyddiol - [Gosod eich bocs](#) - [Blychau Ystlumod](#) - [Cadwraeth Ystlumod](#)

Pwyntiau mynediad ystlumod

Mae creu blychau mynediad ystlumod wrth gyflawni gwaith yn un o'r ffyrdd symlaf o ddiogelu mannau clwydo presennol ystlumod yn y tymor hir. Mae hyn yn aml yn ofniad ar gyfer gwneud gwaith o fewn y ddeddfwriaeth iem sy'n amddiffyn ystlumod a dylech bob amser gael cyngor personol ar gyfer eich prosiect gan arbenigwr cyn symud ymlaen.

Ffordd hawdd o greu mynediad o dan deilsen to yw codi'r deilsen ychydig gydag astell bren neu ddam bach o deilsen.

Dylai pwyntiau mynediad to ystlumod osgoi crwyn to sy'n gallu anadlu, gall y ffibrau hir o fewn y deunyddiau hyn gael eu tynnu allan gan ystlumod sy'n clwydo a bygwth i'r ystlumod ddrysu. Yn hytrach, argymhellir defnyddio ffelt to bitwminaid, gan ei fod yn dywyll o ran lliw, gydag arwyneb garw y gall ystlumod afael ynddo a bydd yn helpu i gynnal amgylchedd addas a diogel ar gyfer ystlumod o fewn gwagle/strwythur y to

Dolen ddefnyddiol - [Creu mynediad i ystlumod](#) - [Pethau i'w hystyried wrth gynllunio gwaith](#) - [Ymddiriedolaeth Cadwraeth Ystlumod](#)

Mynediad Draenogod

Gall draenogod deithio oddeutu un filltir bob nos i chwilio am fwyd a chysgod. Prifffordd draenogod yw cyfres o dyllau a waliau sy'n caniatáu i ddraenogod fynd yn rhydd rhwng gerddi, parciau a rhandroedd. Mae prifffordd draenogod yn caniatáu iddyn nhw symud o gwmpas heb orfod defnyddio prifffordd dynol a pheryglu cael eu hanafu neu eu lladd gan geir.

Er mwyn cynnal cysylltedd cynefin ar gyfer draenogod a bywyd gwyllt arall, ni ddylai triniaethau terfyn fod yn wastad i'r ddaear, neu dylid gadael blychau o faint addas 13 x 13 cm mewn mannau i ffwrdd o ffyrdd, sy'n cysylltu â gerddi neu dir cyfagos.

Dolen ddefnyddiol - [Sut i greu twll draenog](#) | [Yr Ymddiriedolaethau Bywyd Gwyllt](#)

Blychau adar

Mae blychau adar yn ffordd hawdd ac effeithiol o ddarparu cynefin ar gyfer amrywiaeth o rywogaethau adar.

- Dylid gosod blychau nythu ar gyfer y titw, aderyn y to a'r drudwy ddau i bedwar metr i fyny coeden neu wal.
- Oni bai bod coed neu adeiladau sy'n cysgodi'r blwch yn ystod y dydd, rhowch y blwch i wynebu naill ai'r gogledd neu'r dwyrain, gan osgoi golau cryf yr haul a'r gwyntoedd gwlypaf.
- Gwnewch yn siŵr bod gan yr adar lwybr hedfan clir i'r nyth heb unrhyw annibendod yn union o flaen y fynedfa. Gogwyddwch y blwch ymlaen ychydig fel bod unrhyw gurlaw yn taro'r to ac yn bowndio'n glir.

Gellir gosod briciau / blychau nythu gwenoliaid du, gwenoliaid a gwenoliaid y bondo o dan fondo adeilad i roi lloches i'r rhywogaethau hynny. Gallai briciau nythu gwenoliaid du gael eu hintegreiddio i waliau eich tŷ a rhaid iddo fod o leiaf 5m uwchben y ddaear.

Dolen ddefnyddiol - [Where To Put A Bird Box | Nestboxes – The RSPB](#)

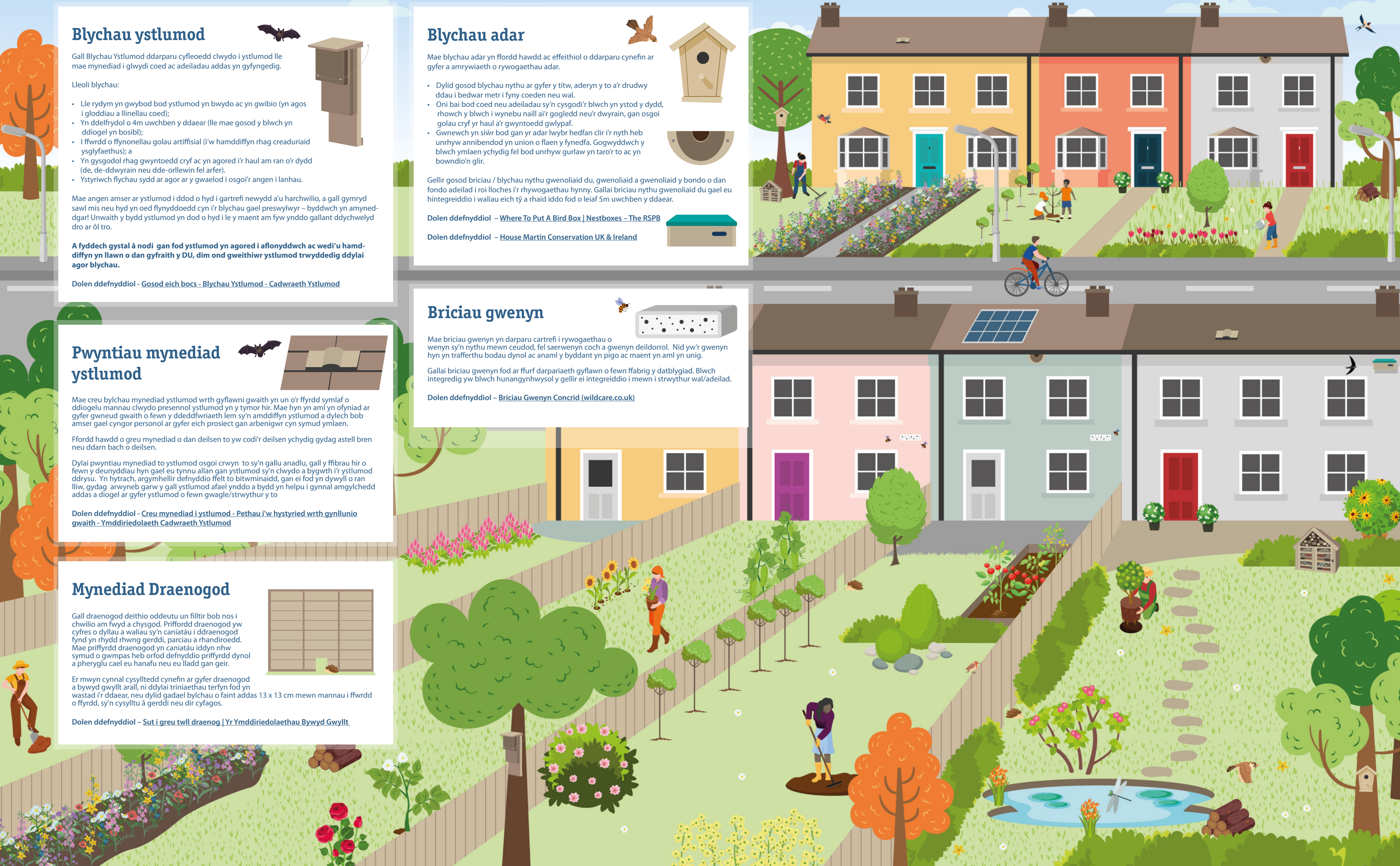
Dolen ddefnyddiol - [House Martin Conservation UK & Ireland](#)

Briciau gwenyn

Mae briciau gwenyn yn darparu cartrefi i rywogaethau o wenyn sy'n nythu mewn ceudod, fel saerwenyn coch a gwenyn deildorrol. Nid yw'r gwenyn hyn yn trafferthu bodau dynol ac anaml y byddant yn pigo ac maent yn aml yn unig.

Gallai briciau gwenyn fod ar ffurf darpariaeth gyflawn o fewn ffabrig y datblygiad. Blwch integredig yw blwch hunangynhwsol y gellir ei integreiddio i mewn i strwythur wal/adeilad.

Dolen ddefnyddiol - [Briciau Gwenyn Concrid](#) ([wildcare.co.uk](#))

BUDDIANNAU NET BIOAMRYWIAETH : DEILIAID TAI

Plannu blodau gwyllt a pheillwyr

Yn ogystal â darparu cysgod a mynediad i'ch gardd ar gyfer bywyd gwyllt, gall defnyddio'r planhigion cywir fod o fudd i foamrywiaeth hefyd.

Plannwch llwyni brodorol ar gyfer eu blodau a'u haeron - bydd y rhain yn denu ieir bach yr haf, gwyfynod, gwenyn, ac adar. Mae llwyni bytholwyrdd yn darparu dail yn y gaeaf a lloches yn ystod misoedd oerach.

Anogwch ystludod i mewn i'ch gardd trwy blannu blodau sy'n denu pryfed, ar gyfer enghraifft, stoc nos-bersawrus, briallu gyda'r hwyr a lafant. Gall un ystlum fwyta hyd at 3000 o wybed y noson!

Ar gyfer gerddi llai, mae plannu dringwyr fel gwyddfid, barf yr hen ŵr, pys melyn a rhosod yn darparu adnoddau i bryfed beillio heb fod angen gofodau mawr.

Dolenni defnyddiol – [Natur Wyllt](#) – [Rhestrau Sir Fynwy o blanhigion gardd](#)

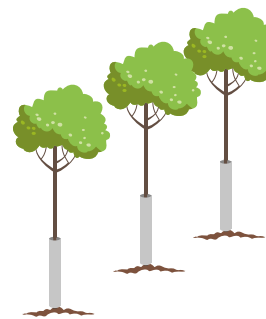
Addurnol sy'n berffaith ar gyfer peillwyr. – [Sir Fynwy](#)

Plannu gwrychoedd

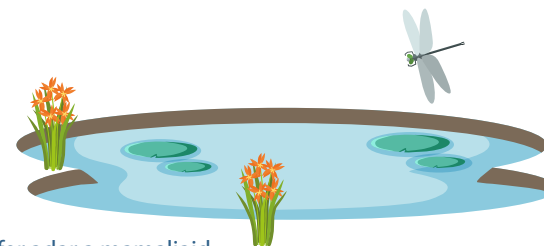
Mae plannu gweirgloddiau newydd sy'n cynnwys llwyni brodorol a choed bychain ar gyfer amrywiaeth o adar, pryfed a mamaliaid.

Dolen ddefnyddiol – [PLANNU GWEIRGLODDIAU \(5639\) \(hedgelink.org.uk\)](#)

Creu Pwll

Mae pwll dŵr croyw bas yn creu cynefin ar gyfer amrywiaeth eang o rywogaethau gan gynnwys pryfed, amffibiaid aplanhigion; yn ogystal â darparu elfen bwysig o adnodd dŵr ar gyfer adar a mamaliaid

Dolenni defnyddiol – [Sut i adeiladu pwll | Yr Ymddiriedolaethau Bywyd Gwyllt](#)

Dolenni defnyddiol – [Creating-Garden-Ponds-for-Wildlife.pdf \(freshwaterhabitats.org.uk\)](#)

Gwestai pryfed

Mae pryfed a bwystfilod bach eraill angen mannau diogel i gysgodi, cuddio rhag ysglyfaethwyr a magu'r epil. Gallwch eu helpu trwy adeiladu gwesty pryfed yn eich gardd neu annog gwenyn unig (fel saerwenyn coch a gwenyn deildorrol) drwy ddarparu tŷ addas ar eu cyfer.

Cysylltiadau defnyddiol – [Sut i Adeiladu Gwestai Pryfed](#) – [Coed Cadw](#)
Dolen ddefnyddiol – [Tai Gwenyn Unig](#) – [ArkWildlife Canllaw i Dai Gwenyn](#) – [Cyfeillion y Ddaear](#)

Plannu coed

Gall coed ddarparu bwyd, cysgod a safleoedd nythu ar gyfer ystod gyfan o anifeiliaid- o bryfed sy'n gwneud eu cartref y tu mewn i'r goeden, i'r gnoCELL y coed sy'n morthwyllo ei ffordd i mewn i'w bwyta.

Os oes gennych chi le, efallai y byddwch chi'n penderfynu rheoli coed mewn grŵp bach, fel arall gallwch ddewis glynu gydag un goeden mewn border, gwrych neu lawnt.

Gall coed conwydd a chollddail ddod â nodweddion gwahanol i'ch gardd ac os yw'n bosibl gall cael y ddau fod o fudd mawr. Bydd coed conwydd bytholwyrdd yn rhoi dail a gwyrddni trwy gydol y flwyddyn, tra bydd rhai collddail yn rhoi amrywiaeth enfawr o ffurf dail a lliwiau yn ogystal â swm tymhorol o frwythau a hadau.

Plannwch goed tua 2-3 m oddi wrth ei gilydd (6-9 tr). Osgowch blannu o fewn 4m (12 tr) i dai.

Ar gyfer plannu coed yn ddigolledol pan nad oes modd osgoi colled, gweler Polisi Cynllunio Cymru a pholisi a chanllawiau lleol.

Dolen ddefnyddiol - [Plannu Coed Gardd](#) - [Yr RSPB](#)

Lawntiau ar gyfer bywyd gwyllt

Mae lleihau lladd gwair i ddim ond unwaith neu ddwywaith y flwyddyn yn darparu mwy o flodau ar gyfer peillwyr, yn caniatáu i blanhigion osod hadau a chreu cynefinoedd gwell i anifeiliaid eraill.

Dolen ddefnyddiol – [Natur Wyllt](#) - [Sir Fynwy](#)
Sut i dyfu lawnt sy'n well i fywyd gwyllt | Amgueddfa Hanes Naturiol (nhm.ac.uk)

